

Näkymiä metodologisen nationalismin jälkeiseen aikaan

Ulrich Beck: Twenty Observations on a World in Turmoil.
Polity Press, Cambridge 2012. 162 s.
ISBN: 978-0-7456-5396-9

Ulrich Beckin uusi kirjoitelma-koelma lähtee liikkeelle globaalien kansallisen politiikan käsitteestä (*Weltinnenpolitik; Global Domestic politics*). Alkujaan saksaksi pääosiltaan jo 2010 ilmestynyt kokoelma koostuu suurelta osilta sanomalehdissä ilmestyneistä artikkeleista. Sellaisenaan sitä voi pitää avuksena julkisen sosiologian suuntaan.

Beckin mukaan olemme siirtyneet postkansalliseen tilaan, jossa kansallisvaltioiden institutionaaliset ratkaisut eivät enää ole riittäviä mutta riittäviä kansainvälisiä rakenteita ei ole vielä luotu. Tämä pakottaa Beckin miettimään globaalia kansallista politiikkaa ratkaisuyrityksenä. Globaali kansallinen politiikka ei ole siis varsinainen empiirinen käsite vaan ideaali. Toisaalta käsitteen avulla voi pyrkiä tavoittamaan ja jäsentämään ilmiöitä ja trendejä, jotka muuten eivät merkityksellistyisi.

Keskeistä on metodologisesti nationalismista luopuminen. Kansallisvaltiota ei tulisi ottaa anetukseksi politiikan ja yhteiskunnan organisoiminnin tasoksi. Tilalle Beck pyrkii muotoilemaan metodologisen kosmopolitismiin. Erytisesti tutkimuksen kannalta metodologinen nationalismi on toi-

minut annettuna rajauksena, joka on strukturoinut tutkimusta ja sen lähtökohtia. Tämä jo toisinaan aiemminkin kuultu varoitus vaikuttaa pohdinnan arvoiselta, mutta kovin selkeää metodologisen kosmopolitismiin mukaista tutkimuskarttaa ei Beckään tarjoile.

Pisimmälle vietyjä punnintoja Beck avaa kirjasensa lopulla käsitellessään epäpoliittisuuden harhoja. Ensimmäisenä hän tarkastelee harhaa ylikansallisten markkinoiden epäpoliittisuudesta. Ajatus siitä, että ylikansalliset markkinat asettavat ehdottomat rajat politiikalle on alibina luovuttamiselle: ”koska ratkaisujen tulisi olla ylikansallisia, me emme niitä pysty yksin tekemään, siis emme voi tehdä mitään”. Lisäksi siinä on kyse sen unohtamisesta, että myös ylikansallisten markkinoiden mahdollisuudet ja rajat on luotu poliittisin päätöksin. Beckin avaama haaste ei ole vähäisin myöskään sosiologialle. Sosiologian tietomuoto ei ole lähtökohtaisesti kohdentunut ylikansallisiin rakenteisiin eikä varsinkaan ylikansallisiin taloudellisiin rakenteisiin.

Nousussa olleen uusnationalismiin virittämää toivetta paluusta vahvempiin kansallisiin rakenteisiin Beck pitää toisena harha-

na. Keynesiläisen kansallisen hyvinvointivaltion aika on ohi. Jälleen jää hivenen enemmän auki se, mitä Beckin kannattaman globaalien kansallisen politiikan mukainen keynesiläinen hyvinvointivaltio tarkoittaisi. Joka tapauksessa Beck haluaa irtautua myös siitä harhasta, että neoliberalismi olisi jotenkin nimenomaan ylikansallisia markkinoita vastaava ajatusmuoto. Tilalle Beck ei kuitenkaan tarjoa neo-marxilaisuutta, joka ekonomismissaan pitää finanssikriisejä kapitalismin vääjäämättöminä systeeminä piirteinä eikä kykene avaamaan näkökulmia kriisien vastuista. Lopuksi Beck varoittaa teknokraattisuuden harhoista, joissa talouden ja ympäristön ongelmat voidaan ratkaista teknisin keinoin.

Epäpoliittisuuden harhoja käsitellessään Beck tulee oikeastaan taitavasti muotoilleeksi oman poliittisen ohjelmansa. Samalla se piirtää kyllä erittäin kovat vaatimukset sille tietomuodolle, joka kykenisi tyydyttämään metodologisen kosmopolitismiin mukaisesti globaalia kansallista politiikkaa. Ylikansallisen talous- tai ympäristöpolitiikan kysymykset ovat pelkästään teknisestikin äärimmäisen kompleksisia. Sekä tietomuodon

että poliittisen ohjelmanmuodostuksen kannalta globaali kansallinen politiikka on hyvin haastavaa; ei ole selvää millä tavoin tällaista politiikkaa voitaisiin ”myydä” äänestäjille tai miten sen pohjalta voitaisiin muotoilla opetusohjelmia.

Kaikkienensa globaalien kansallisen politiikan idea nousee aiemmasta Beckin toisen modernin käsitteestä. Kaiken traditionaalisen normatiivisen perheeseen, sukupuoleen, luokkiin tai kirkkoihin kuuluvan menettäessä merkitystään astutaan refleksiiviseen toiseen moderniin, jossa itse asiassa koulutuksesta tulee yhä keskeisempi voima ja tuotannon tekijä. Samalla Beckin mukaan myös aiemman kansallisiin agendoihin nojautuneen koulutuksen tilalle tulee kuitenkin muotoilla uusi humboldtilainen ohjelma, jossa koulutetaan maailmankansalaisuuteen. Tavoitteena ei ole enää kouluttaa ennalta määriteltäviin tehtäviin sopivia spesialisteja vaan luovia rajojen ylittäjiä, jotka ovat itsenäisiä ja aloitteellisia mutta yhteistyökykyisiä. Tulisi tunnus-

taa, ettei yksikään kansakunta tai tieteenala kykene ratkaisemaan ongelmia yksinään. Uuden humboldtilaisen yliopiston perustana on keskinäisen yhteenkuuluvuuden ihmiskunnan jälkivalistuksellinen idea. Beckin ajatus yliopistoista jälkikansallisen valistuksen laboratoriona on ainakin komea kuva.

Yksi uuden humboldtilaisen yliopiston visaisista kysymyksistä koskee eliitin ja massojen välistä suhdetta. Ylikansallistuvassa maailmassa eliitin ja massojen välinen kuilu uhkaa syvetä entisestään, toteutuen myös yliopistoissa, joissa halvalla koulutettujen massojen rinnalla on yhä parempiosaisempi eliitti. Se, miten yliopiston paikallinen globaalius tämän dilemman ratkaisee, jää mielestäni jälleen kuitenkin hennoksi.

Ehkä Beckin ratkaisu globaalien kansallisen politiikan syntyyn on sen muodostuminen alhaalta päin. Hauskimmassa artikkelissaan Beck tarkastelee globaalien perheiden normalisoitumista. Esimerkiksi Saksassa joka neljäs lapsi syntyy perheeseen, jonka vanhem-

mista ainakin toinen on Saksan ulkopuolelta. Stuttgartin ja Darmstadtin tapaisissa kaupungeissa on edustettuna yli 140 kansallisuutta. Tältä osin Beck puhuu sisäisestä itseglobalisoitumisesta, alhaalta päin syntyvästä mikroglobaalista politiikasta. Puolisonsa Elizabeth Beck-Gernsheimin tutkimuksiin viitaten hän käsittelee ylikansallisten perheiden sisältä nousevaa uudenlaista solidaarisuutta. Yhteenkuuluvuus ei synny homogeenisuudesta vaan tunnustetusta heterogeenisyydestä. Samankaltaisuudet eivät yhdistä, vaan toisiaan muistuttavat erot. Tällä tavoin Beck löytää kosmopoliitin solidaarisuuden idun ylikansallisten perheiden kyvystä tunnustaa jäsentensä erilaisuudet, mikä muistuttaa Durkheimin ideaa organisaation solidaarisuudesta.

Ilkka Arminen